

LÄNSSTYRELSEN
Norrbottens län
Planeringsavdelningen

1981-05-20

Prof Ove Stephansson
Tekniska Högskolan
Luleå

Planeringskansliet har på uppdrag av Lars Backlund sammanställt några sammanfattande bakgrundsdata kring Tekniska Högskolans tillkomst i Luleå vilka härmed översänds.

Vänligen

Staffan Borg
planeringskansliet

1. I januari 1958 engagerades dåvarande ecklesiastikministern Ragnar Edenman till en konferens i Övertorneå för överläggning om bl a universitets- och högskoleutbildning i Norrland. Det fastslogs att inrättandet av ett universitet i Norrland skulle ge norrlänningar möjlighet att bedriva studier också i hemprovinsen. Kanske ännu viktigare var emellertid att ge ungdomar från mellan- och sydsverige möjlighet att under studietiden i Norrland en välgrundad uppfattning om att man mycket väl skulle kunna förlägga sin livsgärning till norra Sverige.

Denna bedömning blev sedan något av ett program för argumentering både för universitet i Umeå och för högskola i Luleå.

Initiativet till konferensen togs av Ragnar Lassinantti.

2. I mars 1959 ordnades en ny kulturkonferens i Övertorneå där företrädare för hög nivå också från Finland var med. Tidigare undervisningsministern, nuvarande talmannen Johannes Virolainen och sedermera statsministern Martti Miettunen samt skolstyrelsens generaldirektör Reino Oittinen var med därifrån jämte många andra företrädare för olika grenar av kulturlivet. Vid den konferensen lanserade Ragnar Lassinantti tanken på ett samarbete över riksgränserna på Nordkalotten även inom vetenskaplig forskning.

3. Vid den första nordkalottkonferensen i Torneå 1961 redovisades naturtillgångarna på Nordkalotten som underlag för samarbete inom regionalpolitik och forskning. Från svensk sida medverkade bl a Ragnar Lassinantti.

4. I mitten på 1960-talet ansåg man i riksdagens statsutskott, där Ragnar Lassinantti var ledamot, att tiden var mogen för att på allvar aktualisera frågan om en förstärkning av den tekniska utbildningen i övre Norrland. För att studera detta problem påverkade Ragnar Lassinantti statsutskottets andra avdelning, vars ordförande var riksdagsman Emil Näsström från Västernorrlands län

att göra ett studiebesök i Norrbotten för att studera de regionala förhållandena där. R Lassinantti lade upp resan som omfattade besök i Luleå och Kiruna med ingående redovisning av förhållandena vid järnverket och metallurgiska forskningsstationen och vid det starkt expanderande LKAB. Detta besök ägde rum hösten 1965 och utskottet förordade därefter en viss civilingenjörs utbildningen i övre Norrland

5. Detta ledde till att regeringen tillsatte den s k Norrlandsberedningen som skulle utreda förutsättningarna för högre teknisk utbildning i övre Norrland.
6. Arbetet lades upp ytterst försiktigt och först vid årsskiftet 1968/69 var utredningen mogen att framlägga några förslag. Det ansågs allmänt att Umeå låg bäst till för att få en teknisk högskola, därefter Skellefteå och först i tredje hand Luleå. Vid ett sammanträde med beredningen i Luleå i slutet av 1968 redovisades Norrbottens läns utmärkta infrastruktur för en teknisk högskola. Ragnar Lassinantti hade tidigare under året påverkat Finlands delegater i Nordiska Rådet att vädja till svenska regeringen att förlägga tekniska högskolan till Luleå för att därmed förstärka nordkalottsarbetet.
7. I början av juni 1969 inbjöd Ragnar Lassinantti universitetskanslern till besök i Luleå, varvid länets dåvarande forskningsresurser presenterades. Ragnar Lassinantti övertygade universitetskanslern om att då universitetet låg i Västerbottens län, så talade starka regionalpolitiska skäl för att tekniska högskolan förlades till Norrbotten. Universitetskanslern föreslog Ragnar Lassinantti i förtroende att länsstyrelsen skulle presentera en utredning i detta hänseende. En sådan genomfördes på rekordtid av en arbetsgrupp bestående av Ragnar Lassinantti, Kjell Öström och Kurt Jangdahl, dåvarande rektor vid tekniska gymnasiet.

Utredningen presenterades den 10 juli 1969 och överlämnades omedelbart till regeringen som remitterade den till Norrlandsberedningen. Ragnar Lassinantti reste i september 1969 till Göteborg och uppvaktade professor Lars Nordström, som hade en central funktion i Norrlandsberedningen och påverkade honom till förmån för högskolans placering i Luleå. Någon månad senare inbjöds rektorn vid Chalmers tekniska högskola, professor Gralén och professor Nordström att besöka Norrbotten för att på ort och ställe undersöka förutsättningarna ^{för en högskola}. Ragnar Lassinantti hade som ordförande i Norrlandsfonden skaffat ekonomiska resurser för att driva högskolefrågan. Gralén och Nordström besökte bl a Vidsel och ASSI i Piteå. Denna resa företogs med helikopter. Ungefär samtidigt uppvaktades rektorn för KTH, professor Borg av Ragnar Lassinantti. Han uppvaktade även andra professorer vid KTH för att få ytterligare argument för Luleå.

På senhösten 1969 uppvaktade Ragnar Lassinantti ordföranden i Norrlandsberedningen, generaldirektör Lennart Holm, som på basis av länsstyrelsens utredning lovade verka för att Norrlandsberedningen skulle föreslå Luleå som lokaliseringssort för den första satsningen för högre teknisk utbildning och forskning i Norrland.

8. Detta resulterade i att regeringen godtog förslag härom och efter en principproposition vid vårriksdagen 1970 tillsattes organisationskommittén för högskolan i Luleå. Ragnar Lassinantti samarbetade hela tiden nära med universitetskanslern och dåvarande statsrådet Sven Moberg. Statsrådet Moberg ifrågasatte om inte Ragnar Lassinantti skulle bli ordförande i organisationskommittén. Men Ragnar Lassinantti föreslog i stället disponenten J O Edström vid Norrbottens Järnverk. Han var metallurg och professorskompetent och kunde också bedöma förutsättningarna för samarbete mellan näringslivet och tekniska högskolan, vilket varit ett grundläggande argument för motiven att regionalpolitiska skäl talade för att förlägga tekniska högskolan till Luleå.

När högskolan invigdes i början av september 1971 gjorde statsrådet Moberg och Ragnar Lassinantti en resa på Nordkalotten och diskuterade hur högskolan i Luleå skulle byggas ut.

9. Förra statsrådet Gösta Skolund i Umeå anmälde till regeringen att Ragnar Lassinantti missbrukat Norrlandsfondens resurser genom att ställa medel till förfogande för det arbete, som syftade till att få högskolan förlagd till Luleå.
10. När Ragnar Lassinantti lämnade ordförandeskapet i Norrlandsfonden gjorde J O Edström framställning till regeringen om att Ragnar Lassinantti även i fortsättningen skulle vara ledamot i organisationskommittén för högskolan. Statsrådet Moberg biföll denna framställning och Ragnar Lassinanttis insatser i organisationskommittén och i konsistoriegruppen torde vara välkända bl a för Daniel Enqvist.

Luleå den 20 maj 1981.

Staffan Borg